RUSKI INWALID

N 9.

SOBOTA. 11 Stycznia. 1819 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Peterzburga. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Francyia. Angliia. Hiszpaniia. Włochy Turcyia. Ameryka. Egipt. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Peterzburga, 11 Stycznia.

Reskrypt Jego Cesarskiey Mści.

Naszemu Jenerał-Maiorowi Kniaźninowi 1.

Gorliwa służba wasza i zasługi iakich dowiedliście wykonywaiąc naydokładniey obowiązki które Wam były poruczane, zwróciły na Was Naszą Monarszą uwagę. W dowód czego mianuiemy Was kawalerem orderu Stey Anny pierwszey klassy, którego znaki tu dołączaiąc rozkazuiemy, abyście włożyli na siebie i nosili według przepisów.— Zresztą zostaiemy wam łaskawym.

ALEXANDER.

Nayiaśnieysza Cesarzowa JMść *Maryia* w roku ninieyszym raczyła przysłać do Redakcyi *Ruskiego Inwalida* rubli 1,000, a przeto samo dała dowód tak macierzyńskiey opieki o los mężnych woiowników okrytych w sprawie oyczyzny ranami, iak równie łaskawych względów dla wydawców pisma tego.

—Zastanawia zapewna czytelników naszych, że nie pomieszczamy w roku ninieyszym wyimków z dzieła Hrabiego Senatora *Stroynowskiego*, które w roku przeszłym za pozwoleniem tego szanownego Autora rospoczęlismy byli i do końca blisko część pierwszą doprowadzilismy. Hrabia Senator *Stroynowski* uważaiąc, że szczupłe obięcie kart naszych niemogło mieścić wyimków obszernych, nadto mieszcząc z obowiązku wiadomości zagraniczne, dla pomienionych wyimków ledwie raz w tydzień mogło znaleść mieysce, a przeto dzieło tak szacowne w oderwanych tylko mieszczone kawałkach, nietylko nieczyniło przyiemności czytelnikom; lecz i ważności swoiey uchybiało; prosił zatem redakcyią, aby go iuż więcey w piśmie swoiem niepomieszczała. Wypełniaiąc wolę szanownego autora, niech nam wolno będzie złożyć mu podziękowanie za udzielenie tak pięknych artykułów. Owoc ten kilkudziesiąt letniey pracy, nosi na sobie cechy głębokich wiadomości, długiego i wytrwałego doświadczenia, oraz iasności i czystości stylu. Jeżeli w oderwanych częściach iakośmy go dawali, ściągał uwagę osób umieiących i lubiących myśleć, tedy czytaiąc go w całkowitości nietylko iest na uczaiącym; lecz nadto tak

przyiemnym i przekonywaiącym, iż każda z prawd w nim zawartych, może być uważaną za axioma. Życzyć należy, aby każdy Polak posiadał to dzieło w bibliotece swoiey, aby każdy gospodarz ie czytał. Przełożone iuż iest to dzieło na ięzyk Rossyyski, i publiczność tuteysza z ukontentowaniem ie przyięła, a pisma peryodyczne w naypodchlebnieyszych wyrazach oddały mu sprawiedliwość.—

Dyrektor Wielkiego klubu tanców Kupiec *Duclos* przesłał do Komitetu naywyżey ustanowionego w dniu 18 Sierpnia 1814 roku rubli assygnacyynych i w monecie miedney 6,485, które zebrane zostały na rzecz Jnwalidów na maskaradzie, daney w klubie rzeczonym w dniu 30 Listopada roku przeszłego.—

Oświadczenie wdzięczności.

„Siedm lat prawie cierpiałem na twarzy dotkliwą boleść raka, którego chcąc się pozbyć kilkakroć przedsiębrałem karacyią; lecz ta choroba coraz się powiększaiąc uporczywie przeciwiła się wszelkim staraniom doktorów. Ci widząc że wszystkie przez nich przedsiębrane środki były bezskuteczne, opuścili mnie nakoniec zupełnie, radząc oddać się na opatrzność i działanie przyrodzenia samego i od niego czekać ulgi, którey niemogli mnie przynieść.—Z tem wszystkiem rak coraz się powiększał i zniszczył iuż był zupełnie dolną część nosa postępuiąc coraz, i dosięgaiąc iuż kości i grzbietu nosa, tak dalece, że chrząstka na srodku nosa, kształcąca, go iuż się psuć poczęła i widok moiey twarzy był okropny. Zdanie lekarzy, przekonało mnie było o nieuleczoności choroby moiey, i ze drzeniem oczekiwałem zbliżaiącego się końca cierpień moich- W takim będąc stanie rospaczy, dowiedziałem się, że Jnspektor Słobodsko-Ukraińskiego rządu medycznego Doktor i Radca dworu Kawaler A. E. *Mayer* znaiomy w stronach tuteyszy iako biegły Medyk, Operator i Akuszer, wyleczył pewną znakomitą osobę, która przez pięć lat doświadczała teyże niemocy i w wielu mieyscach na prożno szukała w niey ulgi. Oddałem się staraniom Pana *Mayer* i ufność moia nagrodzoną została naypomyślnieyszym skutkiem. Przez usilną iego gorliwość nietylkom się zupełnie pozbył moiey choroby; lecz nad o wprawna ręka lekarza moiego *przywróciła mi wyymuiąc skórę z prawego policzka zupełnie zniszczoną połowę nosa tak, że dopiero znowu mam zupełnie kształtny i cały nos.*

„Prawdziwa wdzięczność wkłada na mnie swięty obowiązek podziękować Panu Doktorowi *Mayer* za wyleczenie mnie zupełnie, nie iuz dla rozszerzenia sławy o iego gorliwości, znaiomości swego przedmiotu i szczególnym w tey mierze talencie, (które bez tego są aż nadto dobrze znanemi,) lecz tylko dla tego, abym zawiadomił moich przyiacioł odlegle mieszkaiących, o moiem niespodzianem wyzdrowieniu, za które ia i cała moia rodzina iedynie Panu Doktorowi *Mayer* czuiemy nayswiętsze obowiązki naygłębszey i z smiercią chyba mogącey się skończyć wdzięczności.

Zacharyasz Benkin obywatel Guhernii Słobodsko-Ukraińskiey.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

z Frankfortu, 30 Grudnia.

Dnia 26. b. m. umarł tu żałowany od wszystkich Rzeczywisty Radca Tayny Cesarsko Austryiacki, i kawaler Wielkiego krzyża Orderu Sgo Józefa, Hrabia *Weſtfalen* panuiący Burgaf Frydbergski.

z Lipska, 30 Grudnia.

Uniwersytet tuteyszy postradał w dniu 26. b. m. naystarszego z członków swoich i iednego z nayznakomitszych Filozofów Niemieckich, Radcy Dworu i Professora *Platner*. Niemoc iego przedłużaiąca się całe półroku przerwała pięciudziesiąt letnie niezmordowane iego prace.

z Drezna, 30 Grudnia.

Poseł Austryiacki przy dworze tuteyszym, Hrabia *Bombel*, powołanym został przez gońca umyślnego do Wiednia. Przyczyna tego tak nagłego powołania nie iest iescze wiadomą dotychczas.

Na mieysce zeszłego Biskupa *Schneyder* Król wybrał za spowiednika swoiego, byłego nauczyciela dzieci Xiążęcia Maxymiliana Xiędza Manerman.

Od Brzegów Menu, 31 Grudnia.

Kapelusznik *Manlich* w Kassel; wynalazł nowy gatunek woyłoku, do tego stopnia sprężystego, że nietylko niemoże być przerąbany cięciem pałasza; lacz nadto żadna kula ręczney broni niemoże go przeniknąć.

FRANCYIA.

z Paryża, 30 Grudnia.

Byłemu ministrowi skarbu i przychodów Hrabiemu *Corvetto*, zamieniono w pensyią dożywotnią 20,000 franków, które iako gażę ministra pobierał ze skarbu. Nadto dano mu mieszkanie w domu Skarbowym.

Uwolniony od służby Jenerał Maior *Leclaire* i inne niektóre osoby cofnęły ofiarowane przez się summy na rzecz nowey osady Francuzkiey: (*Champ d'Asyle*), a to wskutek iak sami powiadaią, otrzymanych szczegółowych o tey osadzie doniesień!

Powiadaią że Król iescze w dniu 26 b. m. zatrudniał się sprawami rozmaitemi, tyczącemi się udziałów byłych ministrów *Lainé* i *Decase*.

ANGLIIA.

z Londynu, 26 Grudnia.

Południowo-Amerykańscy rozboynicy morscy, nieoszczędzaią od nieiakiego czasu i okrętów Angielskich. Gazety nasze z zapałem się tłomaczą w tym orzedmiocie. J w rzeczy samey smutno iest widzieć, że handel pierwszego co do sztuki żeglarskiey narodu w swiecie, staie się ofiarą wartych wzgardy rabusiów, którzy napasciami swoiemi, przechodzą nawet samych Barbaryyczyków.

Okręta Amerykańskie *Waszington* i *Peggi*, na których znaydowała się część woysk Hiszpańskich, wyszłych z Pensacolla, zatrzymane były przez kapra powstańców na drodze do Hawanny.— Z okrętu *Waszington* zabrali buntownicy iedną tylko butelkę romu i 10 murzynów. Gubernator Pensakolski *Mero*, znayduiący się na okręcie *Peggi*, zawieszonym był na maszcie i zostawał w tem położeniu dopotąd, dopokąd niewyznał, gdzie były schowane iego pieniądze. Cała iego summa składała się z ośmiu tysięcy dollarów, i zabraną została przez powstańców. Wszyscy murzyni znayduiący się na okręcie pomienionym, stali się także ich łupem.

Donoszą z Indyi wschodnich, że w wielko rządztwie Benkolskiem dało się uczuć znaczne trzęsienie ziemi, wskutek którego kilka kordegard z wartą razem wywrócone zostały, a wszystkie sprzęty domowe upadły, albo z sunięte zostały z mieysc swoich. Okręta zaś będące w porcie również one czuły.

HISZPANIIA.

z Madrytu, 15 Grudnia.

Od nieiakiego czasu powietrze tu iest bardzo zimne z zupełnie strefie tuteyszey niezwyczayne.

Dnia 11. b. m. Król odwiedzał zaprowadzenie tuteysze Kaligraficzne, to iest pięknego i prędkiego pisania i uczniów takowego zaszczycił szczodrobliwemi nagrodami.

WŁOCHY.

z Neapolu 20 Grudnia.

Król nasz, którego zdrowie iuż do pożądanego powróciło stanu, kilka razy przewodniczył w radzie Państwa.

z Turynu, 20 Grudnia.

Przy dworze naszym zastąpiły znaczne przemiany i awansy. Poseł nasz w Berlinie Hrabia *Castel Alfere*, były minister w Madrycie, Hrabia *Valbé* i były Poseł przy dworze Cesarsko-Rossyyskim, Hrabia *Mester*, mianowani zostali ministrami Państwa. Ostatni z tych mianowany także został Kanclerzem Państwa i Stróżem pieczęci. W tem znaczeniu znaydował się dotychczas Hrabia *Gatinara*, ten zaś mianowanym został wielkim Kanclerzem orderu Swiętego Manrycego i Łazarza. Hrabia *Zerutti*, mianowanym został wielkim komandorem tegoż orderu; Minister zaś Skarbu i przychodów, Hrabia *Borgarelli*, minister Policyi Pan *Lodi*, i przeznaczony na Posła w Madrycie Pan *Brignol*, otrzymali wielkie krzyże tego orderu. Mianowani posłami przy dworach Rossyyskim i Portugalskim, Hrabiowie *Brusaze* i *Pralorme* utwierdzeni zostali w tem znaczeniu.

TURCYIA.

Od granic Tureckich, 16 Grudnia.

Ostatnie zwycięztwo nad Wehabitami zadało tym ostatnim cios ostateczny, i zakończyło nakoniec tę woynę. *Jbrahim Basza* dowodzca woyska Tureckiego, wysłał do Stambułu zabranego przez siebie w niewolę dowodzcę strony przeciwney *Abdalla*; lecz pierwiey roskazał ostrzydz mu brodę, i wyrwać wszystkie zęby. (*Piękna cywilizacyia*).

AMERYKA.

z Filadelfii, 20 Listopada.

W listach ostatnich z *Porto Prince* z dnia 26 Października mieści się wiadomość, że nowo wybrany Prezydent murzyn, Jenerał *Boye*, ma zamiar puścić się na morze z eskadrą, składaiącą się z piętnastu niewielkich statków. Przedmiot tey wyprawy iest wywiedzenie się o granicach iego przeciwnika *Krzysztofa*, czyli Króla *Henryka*.

EGIPT.

z Alexandryi, 6 Listopada.

W ostatniey walney bitwie z Wehabitami sam dowodca tych buntowników wziętym został w niewolę i wszystkie iego dostatki sta-

ły się łupem nieprzyiaciela. Basza tuteyszy obchodził to pomyślne wydarzenie uroczystemi festynami, przygotowanemi na sposob Europeyski i trwaiącemi przez cały tydzień. Powiadaią, że te wystawy kosztowały mu kilka milionów piastrów. Rozumieią, że Basza nasz będąc człowiekiem rzadkich talentów i wielkiey odwagi, ma zamiar dosięgnąć prowincyi wewnętrznych Arabii zachodniey, a szczegolnie chce podbić miasto Mokka, od którego naylepszy gatunek kawy wziął swoie nazwisko i którą to miasto znaczny prowadzi handel.

ROZMAITOŚCI.

Szarańcza w Krymie.

(Z podróży w Rossyi, Tartaryi i Turcyi, wydaney przez Edwarda Daniela Clarke, *Professora mineralogii w* Cambridge, *a tłumaczoney z Angielskiego na ięzyk Francuzki.)*

Między *Krethą* a *Kaffą* (opowiada P. *Clarke*) zaczęliśmy przekonywać się na ocznie o prawdzie tego, cośmy słyszeli nie raz o niezmiernych spustoszeniach, które w okolicach tych zrządzaią szarańcze. Zdawało się, iakoby leciało na nas niezliczone mnóstwo płatów śnieżnych ukośnie od wiatru pędzonych, tak dalece, że całe stepy uyrzeliśmy szarańczą okryte. Czasem roie ich tworzyły między słońcem a nami grubą chmurę, z którey kupami spadały na nasze powozy, konie i woźnice. Według powieści Tatarów znaydowano iuż nie raz w stepach ludzi poduszonych od tych kup szarańczy.— Przy pierwszem ziawieniu się tych owadów kiedy liczba ich iest naywiększą, powietrze bywa w znaczney wysokości od ich grubey chmury tak dalece caćmione, że przez nią, długi czas nawet promienie słoneczne nie przechodzą; i chociaż podczas bytności naszey w tamtych okolicach, liczba szarańczy zaczęła się zmnieyszać, przecież oczy nasze pomordowały się patrząc na nie, iak ciągnęły, a cała natura zdawała się bydź ukrytą pod żywą zasłoną. Szarańczy są dwa rodzaie, ieden nazwany szarańczą Tatarską (*Grillus tatareus*), drugi szarańczą zwyczayną wędruiącą (*Grillus migratorius*). Pierwsza iest dwa razy większą od drugiey, i wcześniey od tey przylatuie, przeto ią także *Heroldem* czyli *Posłem* nazywaią. Przez nóżki czerwone, a blado czerwone skrzydełka, wydaie się szarańcza wędruiąca, błyszczącą i ognistą, gdy się przeciw słońcu unosi. Siła, iaką ma w członkach, iest do zastanowienia, tak dalece, że przycisnąwszy ią z lekka do stołu, iest w stanie palce odepchnąć, naywiąksza zas iey siła iest w nogach, bo skoro tylko przypadkiem, co się nayłatwiey trafia, utraci nogę, zaraz znika cała dzielność szarańczy. Jest ieszcze trzeci ich rodzay, *Lineusz* nazywa ie *Grillus viridissimus*; są całkiem szare i znayduią się nad brzegami *Donu* i *Kubanu*, potem widywałem ie w Anglii; lecz na widok ich ogarnął mnie strach i obawa, czyli to nie iest ów herold, zapowiadaiący straszne spustoszenia, które nieochybnie następuią po ich przybyciu (*) Okolicą na którą szarańcza padnie, ogołoconą zostaie ze wszystkich płodów ziemskich, tak, że zacząwszy od liści na drzewach, aż do naymnieyszey trawki, pola, winnice, ogrody, pastwiska, wszystko staie się ofiarą ich żarłoctwa. Po ich odlocie daią się ieszcze widzieć ślady ich spustoszenia; zostawuią bowiem kupami obrzydliwą nieczystość, którey sam smród może zrządzić powietrze.

(*) *Szarańcza, iak wiadomo, narobiła w wielu kraiach wielkie spustoszenia. W roku* 593 *powietrze. W roku* 677 *spadła na* Syryią i Mezopotamiią. *Roku* 852 *pokazała się w kraiach wschodnich, a spustoszyła kraie zachodnie.* 1281 *w okolicy* Medyiolanu *ogołociła ze żaiwa wszystkie pola.* 1339 *spustoszyła wszystkie pola Lombardyi* 1541 *była w Polsce i Wołoszczyźnie* 1673 *pokazała się w Xięztwie Wallii.* 1748 *zwiedziła wiele okolic Anglii, naywięcey w pobliskości* Londynu. *Naypewnieyszym sposobem wygubienia szarańczy byłoby, gdyby lud dał się nakłonić do iedzenia szkodliwych owadów. Mieszkańcy* Krymu *iedzą ie często. Słyszałem kilka osob lubiących szarańczę; na patelni przysmażana maią bydź bardzo zdrową potrawą.* Hesselquist *mówi, Arabowie pieczoną szarańczę iedzą z osobliwszym apetytem.*

W PETERZBURGU.
w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.